

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Kötelező és a felek önkéntes kérelmén alapuló közvetítés peres eljárásban, a közvetítői eljárásra vonatkozó szabályok az új Pp.-ben.

Szerző: dr. Fromm Tünde Mária

Budapest, 2017. április 15.

Írásom célja, hogy bírósági közvetítői tapasztalataim¹ alapján a joggyakorlat oldaláról bemutassam, hogy mit jelent a közvetítői eljárásra kötelezés, milyen módon és mennyiben kötelező a közvetítői eljárás azon peres felek számára, akiket a bíróság közvetítői eljárás igénybevételére kötelezett, mi a különbség a kötelező és a felek önkéntes kérelmén és hozzájárulásán alapuló közvetítői eljárás között. A hatályos jogi szabályozás ismertetése mellett részletesen kívánok foglalkozni a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (új Pp.) közvetítői eljárásra vonatkozó szabályaival is.

I. A közvetítői eljárás fogalma, kötelező és önkéntesen igénybe vehető közvetítés peres eljárásban.

A mediáció (közvetítői eljárás) a polgári peres eljárástól gyökeresen eltérő konfliktuskezelő, vitarendező eljárás. A közvetítői eljárás célja, hogy a felek semleges harmadik fél - mediátor - által kontrollált eljárásban egy kölcsönösen elfogadható megállapodással zárják le a jogvitájukat, amelynek során a közöttük vitás kérdésekben (vitás ügyekben) a döntést saját maguk hozzák meg.

Hazánkban a 2002. LV. tv. (továbbiakban: Kvtv.) nyitotta meg az utat a közvetítői eljárások előtt. A jogalkotó a közvetítői eljárás célját eredetileg a permegelőzésben határozta meg. A Kvtv. 2014. március 15. napjától hatályos módosítása folytán kötelező bírósági közvetítésre is lehetőség van. A törvény rendelkezései szerint azonban bírósági közvetítőhöz csak folyamatban lévő perben fordulhatnak a felek. A Kvtv. említett módosítása pedig a permegelőzés célját kiegészítette azzal, hogy a közvetítői eljárás célja a per befejezésének elősegítése is.²

A Kvtv. hatályos 2.§ szerint a közvetítés a Kvtv. alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja - összhangban az 1. § (1) bekezdésében foglaltakkal - a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (a továbbiakban:

¹ A Budapest Környéki Törvényszék illetékességi területén működő járásbírószágon voltam kijelölt bírósági közvetítő 2015. március-2016 május között.

² A bírósági közvetítésről - mindenkinek (Éliás Eszter, Gyengéné Nagy Márta, Jeles Judit, Kiss Károly, Kőrös András, Krémer András) HVG-ORAC Kiadó 53. old.

közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.³

A közvetítői eljárás célja a normaszöveg szerint, hogy elősegítse a természetes és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült polgári jogi jogviták rendezését.

A közvetítői törvény hatálya nem terjed ki a külön törvényben szabályozott más közvetítői vagy békéltetői eljárásokra, amelyeket ágazati jogszabályok szabályoznak, továbbá a választottbírói eljárás során lefolytatott közvetítésre.

Ilyen külön törvényben szabályozott közvetítői eljárások például: A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény szerinti, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 82/A-82/K. §-ai szerinti, vagy az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény szerinti közvetítői eljárás. A Kvtv.-hez képest speciális eljárási szabályok alkalmazandók a gyámhatósági eljárásban folytatott közvetítői eljárásra a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 30/A-30/D §-a szerint.

Én magam bírósági közvetítőként többször tapasztaltam is, hogy büntető, vagy szabálysértési ügyben kívántak ügyfelek bírósági közvetítés iránti kérelmet előterjeszteni, erre azonban a fentiek szerint nincs jogszabályi lehetőség.

Nincs helye közvetítői eljárásnak a Pp. XVI-XVIII., XX-XXI. és XXIV.-XXV. fejezetei alá tartozó ügyekben, amelyek a következők: apasági és a származás megállapítása iránti egyéb perek, szülői felügyelet megszüntetése, illetve gondnokság alá helyezési perek, közigazgatási perek, sajtóhelyreigazítási ügyek, az alkotmányjogi panasz esetén követendő eljárás, továbbá végrehajtási perek.

³ 2002. évi LV. tv. 2.§

A közvetítés (mediáció) egyik legfontosabb alapelve az önkéntesség, amelyre tekintettel már a Ptk. kodifikációja során felmerült az a kérdés, hogy kötelezően előírható-e a felek belátásán, önkéntességén múló mediáció igénybevétele⁴. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény bevezette a kötelező közvetítói eljárás elrendelésének lehetőségét a szülői felügyeleti jog rendezése, a szülő-gyermek közötti kapcsolattartás és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésével kapcsolatosan.

A Ptk. 4:172.§ szerint a bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében - ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást - közvetítói eljárást vegyenek igénybe. A szülői felügyeleti jog gyakorlása és a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás a szülőktől napi szintű kommunikációt, olyan nagyfokú együttműködést és alkalmazkodást igényel, amely egy elmérgesedett konfliktus-helyzetben gyakorlatilag ellehetetlenül. A mediáció segítséget nyújthat a szülőknek abban, hogy újra tudjanak egymással kommunikálni, a gyermekük érdekében - a szülői felügyeleti jogok gyakorlása, kapcsolattartás körében - együttműködni.

A kötelező közvetítói eljárás elrendelésére vonatkozó szabályokat megelőzően a Ptk. 4:22.§-ában is találkozhatunk a közvetítéssel (mediációval). E szerint a bíróságnak - ha indokoltnak látja - az eljárás bármely szakaszában ajánlhatja a feleknek, hogy próbáljanak megállapodni közvetítő segítségével a vitás kérdésekben, valamint a felek maguk is dönthetnek úgy a házassági bontóper megindítása előtt, vagy a bontóper alatt, hogy a vitás kérdések rendezése érdekében közvetítőhöz fordulnak.

A közvetítói eljárás hatékony lehet a családjogi ügyek mellett más polgári jogi, gazdasági és munkaügyi perekben is. A bíróság is javasolhatja bármely előbb említett peres ügyben az önkéntes kérelmen alapuló közvetítói eljárás igénybevételét, azonban kötelező közvetítói eljárás elrendeléséről csak családjogi peres eljárásokban beszélhetünk.

Közvetítói működésem ideje alatt a gyakorlatban kizárólag olyan bírósági közvetítói ügygel találkoztam, amelyek esetében a bíróság kötelező közvetítói eljárást rendelt el családjogi ügyben.

⁴ Az új Ptk. magyarázata III/VI. - második átdolgozott, bővített kiadás - HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. (a kötet szerkesztője dr. Kőrös András a Kúria családjogi tanácsának elnöke) 304. oldal

Véleményem szerint ennek több oka volt, amelyek közül elsődleges és legfontosabb okként azt emelném ki, hogy a közvetítői eljárás még 2014-2015-ben sem volt kellően ismert. Számos esetben magam is tapasztaltam, hogy az ügyfelek a mediáció (közvetítés) fogalmát összetévesztették a számukra ismerősként csengő meditációval. Nemcsak jogi ismeretek híján lévő ügyfelekkel, hanem ügyvédekkel is hosszasan kellett beszélgetnem a közvetítői eljárás lényegéről és menetéről.

Véleményem szerint a Ptk. CSJK 4:172.§ szerinti közvetítői eljárásra kötelezés kapcsán az ügyek túlnyomó többsége bírósági közvetítési üggyé alakul át. Ennek egyik oka, hogy - részletes bírósági tájékoztatás ellenére - az ügyek jelentős számában az ügyfelek nem tudnak arról, hogy amennyiben őket a bíróság közvetítői eljárásra kötelezte, úgy az alábbi három lehetőség közül választhatnak:⁵

1./ Bírósági közvetítés lefolytatása iránti kérelmet terjesztenek elő a bíróságon. A bírósági közvetítés illetékmentes, a bírósági közvetítőnek pedig nem kell díjat fizetni.

2./ A felek az Igazságügyi Minisztérium által vezetett névjegyzékben szereplő olyan nem bírósági (külső) közvetítőhöz fordulhatnak felkéréssel, aki alávetési nyilatkozatot tett. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 38/D §-a értelmében a kötelező közvetítői eljárásban tartott első közvetítői megbeszélés (nem bírósági) közvetítő megillető díja nem haladhatja meg a jogi segítőkre vonatkozó, a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított óradíj egyszeri összegének és a megjelent felek számának szorzatát. Ezt követően a közvetítői eljárás óradíjaként a (nem bírósági) közvetítő óradíjat állapíthat meg, amelynek összege nem haladhatja meg a jogi segítőkre vonatkozó, a központi költségvetésről szóló törvényben megállapított óradíj és a felek számának szorzatát.⁶

3./ A felek fordulhatnak a felek alávetési nyilatkozatot nem tett külső, nem bírósági közvetítőhöz is, ez esetben a közvetítői eljárás díja szabad megállapodás tárgya. A közvetítő pedig igényt tarthat a felmerült költségei megtérítésére is.

⁵ <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/tajekoztato-ugyfeleknek>

⁶ A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény 1. § (3) bekezdése szerinti jogi segítői óradíj a 2017. évben 5000 forint (költségvetési tv. 63.§ (3) bekezdés).

Többször tapasztaltam, hogy az ügyfelek nem tudnak arról sem, hogy a közvetítői eljárásra kötelezés kizárólag arra irányul, hogy a felek kölcsönösen együttműködve forduljanak közvetítőhöz és vegyenek részt az első közvetítői megbeszélésen. A közvetítői eljárás tényleges megindulása és a közvetítői eljárás lefolytatása kötelező közvetítői eljárás elrendelése esetében is a felek önkéntes döntésén múlik.

Az első közvetítői megbeszélésen a felek megkapják a szükséges tájékoztatást a közvetítői eljárás menetéről, lényegéről, alapvető szabályairól. Ha a felek a mediátor tájékoztatását követően nem terjesztenek elő kérelmet a közvetítői eljárás lefolytatása iránt, akkor a közvetítő kiállít számukra egy igazolást arról, hogy az első közvetítői megbeszélésen megjelentek. A megjelenéssel pedig a jogszabályi kötelezettségüknek eleget is tettek a felek.

Ha a bíróság közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket (kötelező közvetítői eljárás) és a közvetítő felkérése, vagy az első közvetítői megbeszélés megtartása a fél önhibájából eredő mulasztása miatt hiúsul meg, a bíróság a felet pénzbírsággal sújtja /Pp. 8.§ (6)/.

Ha a bíróság kötelező közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket, ezzel egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A felfüggesztett tárgyalást folytatni akkor kell, ha

- a) bármelyik fél igazolja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött,
- b) bármelyik fél igazolja, hogy az első közvetítői megbeszélésen részt vett, de a közvetítői eljárás nem indult meg, vagy
- c) a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított két hónap telt el anélkül, hogy a felek az a) és b) pontban megjelölt valamely igazolást becsatolták volna.

A Pp. 152.§ (5) bekezdés szerint, ha a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező bírósági határozat közlésétől számított két hónapon belül a megindított közvetítői eljárás várhatóan nem fejezhető be és a felek ennek tényét legkésőbb a határidő lejártá előtt nyolc nappal a bíróságnak közösen bejelentik, a tárgyalás mindaddig nem folytatható, amíg a közvetítői eljárás be nem fejeződik. A feleknek bejelentésükkel egyidejűleg hitelt érdemlő módon igazolniuk kell, hogy a közvetítői eljárás folyamatban van. Ezt az igazolást a közvetítő, a felek erre irányuló kérelme esetén kiállítja.

Ha a feleket a bíróság közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi, az nem jelenti azt, hogy nekik nincs teendőjük. Több ízben tapasztaltam, hogy a felek nem kezdeményezték az első közvetítői ülést, ami jelentős idővesztést okozott, egyebekben pedig pénzbírság kiszabására is okot ad, ahogy az a korábbiakban már említésre került. Ha a bíróság a peres feleket közvetítői eljárásra kötelezte rövid (8 napos) határidőn belül kezdeményezniük kell a közvetítői eljárást, az első közvetítői ülést. Erre irányuló kérelmüket a bíróságon, vagy az illetékes törvényszéken terjeszthetik elő.

Tapasztalatom szerint az ügyfelek a közvetítői eljárásra kötelezést egyfajta „kényszerként” élték meg és nem tájékozódnak megfelelően a bírósági közvetítői eljáráson kívüli közvetítés adta lehetőségekről, nem mérlegelték azt, hogy számukra melyik közvetítési forma előnyösebb.

A bírósági és bíróságon kívüli közvetítés különbségei közül a teljesség igénye nélkül a legfontosabbak a következők:

1/ A bírósági közvetítést csak peres felek kérhetik, ezáltal arra csak a polgári per folyamán kerülhet sor, ezzel szemben a nem bírósági közvetítő szolgáltatásait a per megindulása előtt és a per folyamatban léte alatt is igénybe lehet venni.

2/ A nem bírósági közvetítőhöz a felek közvetlenül fordulhatnak, tehát szabadon választhatják ki a közvetítő személyét, ezzel szemben a bírósági közvetítés iránti kérelmet a bíróságon kell előterjeszteni és a bíróság osztja ki a közvetítőre az ügyet, tehát a felek nem választhatják ki azt, hogy melyik bírósági közvetítőhöz fordulnak.

3/ A bírósági közvetítésre a bíróság épületében, erre kijelölt helyiségben, bírósági hivatali időben (általában hétköznap 8.00-16.00 óra között) kerülhet sor, ezzel szemben a nem bírósági közvetítés rugalmas helyszínen és rugalmas időpontban is történhet, a közvetítővel megbeszéltek szerint.

4/ A bírósági közvetítők többnyire bírósági titkárok, vagy bírák, míg a nem bírósági közvetítők közvetítéshez szükséges speciális végzettséggel rendelkeznek, de előfordulhat, hogy jogi végzettséggel nem rendelkeznek.

Az alapvető különbségek áttekintését követően az ügyfélnek célszerű mérlegelnie, hogy a munkabeosztása, munkaköre, anyagi és egyéb lehetőségire tekintettel melyik közvetítési forma

számára a legmegfelelőbb, mert a közvetítés sikere nagyfokban azon is fog múlni, hogy az ügyfél mennyi időt és energiát fordít annak eredményességére.

A bírósági közvetítói ügyek, ezen belül a közvetítói eljárásra kötelezés kapcsán a gyakorlatban vitás kérdésként merült fel, hogy a peres eljárás melyik szakaszától van lehetőség a bírósági közvetítésre. Álláspontom szerint a bíróság a keresetlevél beérkezésétől kezdve ajánlhatja a felek számára a közvetítést és a felek önkéntes elhatározással fordulhatnak bírósági közvetítőhöz, ezzel szemben közvetítói eljárásra kötelezésre csak a perindítás hatályainak beálltát⁷ követően kerülhet sor.

Egyetlen közvetítói ügyemben merült fel annak lehetősége, hogy az ítélőképessége birtokában lévő nagyobb gyermek bevonásra kerüljön a mediációs eljárásba. A 14. életévét betöltött gyermek esetén a szülői felügyeleti jogokat érintő döntés csak egyetértésével hozható a Ptk. 4:171.§ (4) bekezdés szerint⁸. A közvetítói eljárásban a gyermek bevonására, részvételére vonatkozóan nincs sem megengedő, sem tiltó jogszabályi rendelkezés. Én magam az említett konkrét ügyben azt javasoltam, hogy először a szülők próbáljanak meg a gyermekkel beszélgetni és a gyermekkel megbeszéltek függvényében, annak eredményeként folytassuk a közvetítést, tárgyaljuk meg a lehetséges megoldási javaslatokat. Úgy gondoltam, hogy a gyermeket csak akkor vonjuk be a közvetítói eljárásba, ha azt maga a gyermek is kéri, különös figyelemmel arra, hogy ha a szülők között nem jön létre megállapodás, akkor a Ptk. idézett rendelkezése szerint mindenképpen sor kerül a gyermek meghallgatására a bíróságon.

Mind a kötelező, mind a felek önkéntes hozzájárulásán alapuló közvetítés esetében ugyanaz a módszertan érvényesül, ugyanazok a közvetítói eljárás szakaszai is (I. Bevezetés, II. A megszakítás nélküli idő, amikor a felek ismertetik saját szavaikkal a konfliktust, a vitás kérdéseket, III. Az eszmecsere, IV. A megállapodás kidolgozása és írásba foglalása, V. Lezárás).

⁷ A perindítás hatálya akkor áll be, amikor a bíróság közli az alperessel a keresetlevelet.

⁸ A bíróságnak eljárása során - elháríthatatlan akadályt kivéve - mindkét szülőt meg kell hallgatnia. Indokolt esetben, vagy ha azt a gyermek maga kéri, közvetlenül, vagy szakértő útján meg kell hallgatni a gyermeket is. Ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés egyetértésével hozható, kivéve, ha a gyermek választása fejlődését veszélyezteti.

A mediációs eljárás során nem beszélhetünk olyan típusú pervezetésről és rendfenntartásról, amelyek a Pp. szabályai alapján a polgári perben alkalmazandóak. A gyakorlatban a felek és a mediátor számára is komoly segítség, ha már az eljárás kezdetén közösen elfogadják a felek azokat a magatartási szabályokat, amelyek mégis egyfajta kontrollált mederben tartják az eljárást, ezek közül néhány a teljesség igénye nélkül: 1. Kerüljék a sértő, egymást minősítő kifejezéseket, 2. Hallgassák végig egymást, ne vágjanak egymás szavába, 3. A jövőre koncentráljanak, a megoldandó kérdésekkel foglalkozzanak, ne a múlttól beszéljünk...stb.

Tapasztalatom szerint a családjogi közvetítói eljárásra kötelezés esetében különösen érvényes az, hogy időt, energiát nem kímélve, többször, akár 4-5 alkalommal is részt kell venniük a feleknek a közvetítói üléseken ahhoz, hogy létrejöjjön közöttük - a mindkettejük által elfogadható - megállapodás. Egy-egy közvetítói ülés időtartama pedig akár 3-4 óra is lehet.

A mediáció csak akkor lehet sikeres, ha a szülők hajlandóak a mediátor segítségével keményen „megdolgozni” annak érdekében, hogy a gyermekük sorsát érintő lényeges kérdésekben, a gyermekük legfőbb érdekét a saját érdekeik elé helyezve megállapodásra jussanak.

Véleményem szerint nagyon fontos, hogy azok a peres felek, akiket a bíróság közvetítói eljárásra kötelezett ne egyfajta „büntetésként”, vagy „kényszerként” éljék meg a közvetítói eljárás igénybevételére kötelezést. Alapvető fontosságú, hogy higgyenek magukban és abban, hogy saját ügyükben, gyerekükkel, jövőjükkel kapcsolatosan saját maguk tudják meghozni a legmegfelelőbb döntést. A bírósági közvetítés pozitív mutatóit figyelembe véve adjanak egy esélyt annak, hogy egy hosszadalmas és költséges peres eljárás helyett a párbeszéd, a békés jövőre koncentráció (mediáció) legyen a megoldás vitás ügyükben.

Ahogy az ismertetett szabályok alapján jól látszik a közvetítói eljárás alapvetően eltér a peres eljárástól, de a peren kívüli megegyezéstől is. A felek a mediáció során nem kényszerülnek sem kölcsönös, sem egyoldalú engedményre, harmadik személy döntésének elfogadására, hanem a jövőbeni együttműködéshez szükséges igényeiket kialakítják, felismerik a másik fél szükségleteit és igényeinek elfogadhatóságát, amely által mindkét fél által elfogadható megállapodás születik,

ezáltal megszűnik a felek közötti konfliktus, amely az adott vitás ügyben újabb és újabb peres eljárásokat, végrehajtási eljárásokat generálhatna.

Az előbbieken megemlítettem a bírósági közvetítés pozitív mutatóit, ezért vessünk most egy pillantást a bírósági közvetítés eredményeire: 2014-ben 656 bírósági közvetítési eljárást folytattak le, ebből 393 eljárásban kötöttek megállapodás, 2015-ben pedig 1099-et, ebből 495 eljárásban kötöttek megállapodást.⁹

II. A közvetítési eljárásra vonatkozó szabályok az új Pp.-ben.

2018. január 1-én lép hatályba polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény. A téma aktualitására figyelemmel röviden összefoglalom az új perrendtartás azon rendelkezéseit, amelyek kapcsolódnak a közvetítés kérdésköréhez.

Az új polgári perrendtartás szabályainak kialakításával elérni kívánt legfontosabb célok Magyarország Alaptörvényének megfelelő, magas színvonalú, korszerű, az eljárások gyors lezárását és az időszerűséget biztosító, hatékony, átlátható és kiszámítható működéséhez szükséges perjogi keretek megteremtése.¹⁰ E cél elérése érdekében a Pp. koncepciója egyik szabályozási célként és szabályozási elvként rögzíti a perelterelést, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítését.

A közvetítési eljárással (mediációval) az új Pp. számos rendelkezésben találkozhatunk, először a bíró kizárásra vonatkozó szabályok körében. A bíró kizárására vonatkozó új szabály, hogy a per elintézéséből ki van zárva és abban, mint bíró nem vehet részt a perrel összefüggő közvetítési eljárást lefolytató személy. Ahogy azt korábbiakban már említettem bírósági közvetítőként jelentős számban járnak el bírósági titkárok, akik bíróvá történő kinevezésüket követően nyilvánvalóan nem járhatnak el bíróként olyan peres ügyben, amely ügyben korábban közvetítőként működtek közre.

⁹ Forrás: Az OBH elnökének 2015. évi beszámolója

¹⁰ Forrás: az új Polgári Perrendtartás koncepciója

Hatályos perrendtartásunk 80.§ (3) bekezdése szerint, ha a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére a megállapodással rendezett jogvita tárgyában a megállapodást megkötő felek bármelyike a bírósághoz fordul, a pert indító fél a per eldöntésére való tekintet nélkül kötelezhető a perben felmerült valamennyi költség megfizetésére. A perköltségviselés általános szabályai irányadóak, ha a felperes kizárólag a megállapodásban foglaltak iránt, annak nem teljesítése miatt indít pert. A perköltségviselésre vonatkozó szabályok némileg módosulnak, mert az új Pp. 86.§ (3) bekezdés szerint, ha a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére a megállapodással rendezett jogvita tárgyában a megállapodást megkötő felek bármelyike a bírósághoz fordul, az alperes perköltségét a felperes téríti meg. A perköltségviselés körében az új Pp. szerint nincs mérlegelési lehetőség, a törvény egyértelműen rendezi, hogy melyik peres fél viseli a perköltséget, ha a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére bírósághoz fordul a megállapodással rendezett jogvita tárgyában. Az új Pp.-ben változatlan az a szabály, hogy a perköltségviselés általános szabályai irányadóak, ha a felperes kizárólag a megállapodásban foglaltak iránt, annak nem teljesítése miatt indít pert.

Az új Pp. 86.§ (4) bekezdés szerint, ha a kötelező közvetítői eljárásban létrejött megállapodás a jogszabályoknak megfelel, és a fél e körülmény ellenére a perben nem köt egyezséget, az ellenfél perköltségének a közvetítői eljárásban felmerült részét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg. Ha a kötelező közvetítői eljárásban létrejött megállapodás a jogszabályoknak nem felel meg és egyezségkötés hiányában a peres eljárást érdemben folytatni kell, az ellenfél perköltsége közvetítői eljárásban felmerült részének a felét a per eredményére tekintet nélkül a fél téríti meg. A törvény szövege tehát egyértelműen rendezi azt, hogy ki és milyen arányban köteles a perköltség viselésére, ha a fél a kötelező közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére nem köt egyezséget. Ez alapvető változás a hatályos perrendtartás szabályaihoz képest, mert a hatályos szabályozás szerint a bíróság csak kötelezheti a perköltség viselésére a fenti arányok szerint a feleket.

Nem változott csak megszővegezésében egyszerűsödött az a szabály, hogy a kötelező közvetítői eljárás esetén, ha a fél igazolja, hogy közvetítő felkérését kezdeményezte vagy az első közvetítői megbeszélésen megjelent és a közvetítő felkérése vagy a közvetítői eljárás megindítása az ellenfél

önhibából eredő mulasztása miatt hiúsult meg, a fél perköltségét az ellenfél téríti meg. Az önhiba hiányát a mulasztó félnek kell valószínűsíteni.

Az új Pp. 124.§ szerint a bíróság nem a per tárgyalását, hanem a peres eljárást függeszti fel, ha köztelező közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket. A hatályos perrendtartás 152.§ (3) szerinti korábban már említett 8 napos határidő nem marad meg az új Pp.-ben. A feleket a bíróság arra hívja fel, hogy a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező végzés másolatát csatolják a közvetítőhöz intézendő felkéréshez vagy a bírósági közvetítés lefolytatása iránti kérelmükhöz.

Nem változnak a per folytatásának szabályai és az ebben a körben irányadó határidők, tehát a köztelező közvetítői eljárás megindítása érdekében felfüggesztett peres eljárást folytatni kell, ha

- a) bármelyik fél igazolja, hogy a közvetítői eljárás befejeződött,
- b) bármelyik fél igazolja, hogy az első közvetítői megbeszélésen részt vett, de a közvetítői eljárás nem indult meg, vagy
- c) a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező határozat közlésétől számított két hónap telt el anélkül, hogy a felek az a) vagy b) pontban megjelölt valamely igazolást becsatolták volna.

Nem változik az a szabály sem, hogy ha a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező bírósági határozat közlésétől számított két hónapon belül a megindított közvetítői eljárás várhatóan nem fejezhető be és a felek ennek tényét legkésőbb a határidő lejárta előtt nyolc nappal a bíróságnak közösen bejelentik, a peres eljárás mindaddig nem folytatható, amíg a közvetítői eljárás be nem fejeződik. A feleknek a bejelentésükkel egyidejűleg hitelt érdemlő módon igazolniuk kell, hogy a közvetítői eljárás folyamatban van. Ez a hitelt érdemlő igazolás a közvetítő által kiállított igazolás.

Az új perrendtartásban új jogintézményként megjelenik a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlet. Az új Pp. 167.§ szerint, ha a közvetítői eljárásban a felek között megállapodás jött létre, annak egyezségként történő jóváhagyása érdekében bármelyik fél a per megindítása előtt a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon egyezségi kísérletre idézést kérhet. Ilyen típusú egyezségi kísérletre idézésre csak önkéntes kérelmen alapuló (nem kötelező) közvetítés esetén kerülhet sor, mert ahogy az a korábbiakban már említésre került köztelező közvetítésre csak a perindítás hatályainak beálltát követően kerülhet sor. Ha az egyezségi kísérletre idézést a

megállapodást megkötő felek közösen kérik, az eljárás bármely hatáskörrel rendelkező bíróságon lefolytatható. A kérelemben fel kell tüntetni a felek nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, további ismert azonosító adatait és a bíróság hatáskörét és illetékességét megalapozó tényeket. A kérelemhez csatolni kell a közvetítői eljárás során létrejött megállapodást. Az eljárásban a jogi képviselő nem lesz kötelező. A bíróságnak az egyezségi kísérlet hatánapját a kérelem beérkezésétől számított harminc napon - közös kérelem esetén tizenöt napon - belüli időpontra kell kitűznie, amelyre a közös kérelem esetén a kérelmezőket, illetve a kérelmezőt és a kérelmezettet idéznie kell. A bíróság a felek között létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe foglalja. Az egyezés jóváhagyására e törvénynek az egyezségekre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Bírósági titkár az egyezés jóváhagyása tárgyában határozatot nem hozhat. Ha a kitűzött hatánapon nem jön létre egyezés, a bíróság az eljárást végzéssel eredménytelennek nyilvánítja és lezárja. A bíróság pedig a kérelmezőt meg nem jelenése esetén - a megjelent ellenfél kérelmére - az okozott költség megtérítésére kötelezi.

Az új Pp. rendelkezései szerint lehetőség lesz közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérletre is. Ha a közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérlet esetében a kitűzött hatánapon nem jön létre egyezés, a bíróság a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségéről tájékoztatja a feleket. Ha valamennyi fél úgy nyilatkozik, hogy a közvetítői eljárást igénybe veszi, az eljárás közös kérelmükre szünetel; a szünetelésre - a törvényben meghatározott eltéréssel - az új Pp.-nek az eljárás szünetelésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Az előző rendelkezés szerint szünetelő eljárás folytatásának kizárólag akkor van helye, ha a folytatást határidőben kérő fél a kérelme mellé csatolja a felek között a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást; ellenkező esetben a bíróság a folytatás iránti kérelmet elutasítja és az eljárás - megszakítás nélkül - továbbra is szünetel. A szabályszerű folytatás iránti kérelem alapján a bíróság az egyezségi kísérlet új hatánapját a folytatás iránti kérelem beérkezésétől számított harminc napon belüli időpontra tűzi ki.

Az új Pp.-ben bevezetésre kerül az ún. osztott tárgyalási rendszer, amelyben a tárgyalás két részből áll a perfelvételi és az érdemleges tárgyalásból. Az új Pp. szerint lehetőség lesz egyezés létrehozásának megkísérlésére a perfelvételi tárgyaláson és közvetítői eljárás útján. Az új Pp. 195.§ szerint a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a bíróság - ha annak sikerére esély mutatkozik - megkísérli a felek között egyezés létrehozását. A bíróság tájékoztatást nyújt a

közvetítés igénybevételének lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezségbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól.

Az új Pp. szerint a bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék. Ez a szabály megegyezik a hatályos perrendtartás 148.§ (1) bekezdésében foglaltakkal. A bíróság - ha annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételének lehetőségéről, feltételeiről és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól. Ha a felek a közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, azt a szünetelés időtartamán belül a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújthatják. Ebben az esetben a bíróság az eljárást folytatja és a 239. § (1) bekezdése szerint jár el.

A perfelvételi tárgyalásra vonatkozóan különös szabályok érvényesülnek majd a házassági bontóperekben. A házassági bontóperben a bíróság köteles lesz a felek figyelmét felhívni a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségére és előnyeire (új Pp. 456.§).

Ahogy az ismertetett szabályok alapján jól látható az új Pp. a hatályos Pp.-ben meglévő, a közvetítői eljárásra és annak igénybevételére ösztönző szabályokat továbbfejleszti és kibővíti. Legfontosabb változásként az emelhető ki, hogy az új Pp. a mediációs megállapodás létrejöttét összekapcsolja az egyezségi kísérletre idézés nemperes eljárással, egy új nemperes eljárást hoz létre, az ún. közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérletet. Ez a nemperes eljárás a felek számára költség-hatékony, gyors megoldás, amely a közvetítői eljárásban létrejött megállapodást - bírósági úton végrehajtható - ítélet hatályú egyezséggé alakíthatja át, így minden bizonnyal gyorsan elterjed majd a joggyakorlatban.